

ประเภทภูมิปัญญาด้าน การปกครอง

ชื่อภูมิปัญญา หัวกาน หางกาน

บทนำ/ ความเป็นมาของภูมิปัญญา

หัวกาน หางกาน เป็นการจัดการผู้คน ที่ช่วยเหลือกันในการส่งสะกัรตานคาบของผู้คนที่ได้ถึงแก่ความตายลงในพื้นบ้าน พื้นเมืองเวียงสา ในการนำเอาศพไปฝังหรือเผาหลังจากที่ได้ทำพิธีประกอบพิธีที่บ้าน ในการตั้งสวดการถวายทานแล้ว ในสมัยก่อนการจะนำเอาศพไปทำการฌาปนกิจไม่ว่าฝัง หรือ เผาก็จะใช้ผู้คนที่เป็นชาจรกรรมในหมู่บ้านชุมชนเป็นผู้หาม หรือลากศพไปฝังป่าเอี้ยว (ป่าช้า) โดยการหาม 4 หรือ หาม 8 หาม 12 หาม 24 หรือลากล้อเกวียน และนอกจากนั้นผู้คนที่ได้รับแบ่งปันเวรก็ไปร่วมอยู่เป็นเพื่อนพ้องในการฌาปนกิจ โดยเป็นคนช่วยเหลือหว่าน (สับปะหรือตัวจริง) ที่ได้รับมอบหมายในหมู่บ้าน หลังจากนั้นเห็นว่าสระร้างได้มอดไหม้ไปกับเพลิงแล้วก็จะพากันกลับไปบ้านศพ ซึ่งเรียกว่า “เฮือนเย็น” ทางเจ้าภาพก็จะเตรียมน้ำส้มป่อยไว้ให้สระเกล้าดำหัว แล้วร่วมกันข้าวกินน้ำ เพื่อเป็นการขอบคุณในน้ำใจที่เพื่อนบ้านได้ช่วยเหลือกิจการงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดี

หัวกาน หางกาน เป็นการจัดการ การปกครองในการให้ผู้คนแบ่งเวรไปช่วยงานศพ โดยมีวิธีใช้หมากคำ พลุใบ ไปวางไว้กับบ้านผู้คนที่ได้แบ่งไว้ตามบัญชี โดยจะวางไว้ที่หัวบันได เพื่อให้เจ้าของบ้านหรือผู้คนที่รู้ว่าศพคนนั้น คนนี้ ในหมู่บ้านเรา ครอบครัวของเราได้ถูกแบ่งเวรให้ไปร่วมงานดังกล่าว

สำหรับบ้านเรือน ครอบครัวที่ไม่มีผู้ชาย หรือเป็น ซ่าห้าง ซ่าหม้าย ก็จะถูกยกเว้น บ้านผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อาจารย์วัด และบุคคลที่เป็นผู้นำในหมู่บ้าน นอกเสียจากเป็นญาติกันที่จะไปช่วยเหลือเอื้ออาหาร ปัจจุบันนี้ คำว่าหัวกาน หางกานตกหมากพลุใบ ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว เพียงแต่ได้ศึกษา และสืบค้นเพื่อการเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาปัญญาด้านการปกครองที่ควรศึกษาต่อไป

แหล่งข้อมูล

นายญาณ สองเมืองแก่น อายุ 39 ปี

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110

☎ 054 – 781105